

Tilhører
Ringerikes Museum

Jul på Ringerike

1924

F R A K R O K S K O G E N

Pris Kr. 1.00

UTGITT AV RINGERIKES UNGDOMSLAG

JUL PÅ RINGERIKE

1

9

2

4

REDAKTION:

GUNNAR TVEITEN, E. VIKER,
A. HOVDE.

DRAMMEN

J. STEENBERG & CO. BOKTRYKKERI A/S
1924

I N D H O L D

JUL

HVORLEDES DET BLEV FOR NOK TIL
KRANSLIN LIKEVEL

AV ASTRID IVERSEN

OM ANNA COLBJØRNSDATTER

AV S. SIMENSEN

OLFERT

AV N. R.

MINDER FRA EN BISPEVISITAS

AV HANS JOHNSRUD

FRA GAMLE DAGE

AV FLERE

NORDERHOV UNGDOMSLAG

I 25 AAR

AV F.

NJØRD

AV A. M.

DEN GAMLE GARDE

AV G. T.

OKTOBER

DIGT AV GUNNAR TVEITEN

I DEN SØTE SOMMER

AV GUNNAR TVEITEN

BAND-MART RANDINE

MUSEUM FOR RINGERIKE

AV E. VIKER

GODT HUMØR

AV E. V.

PAUL PUTTEN

G

U

L

Kristenhetens store fest — den mest straalende av alle kirkeaarets fester! — Den mest ventede! —

Man sier navnet stammer fra de latinske (jocalius): en glædens fest. Oldnordisk jol betegnet paa primstaven med et hjul. — Først i det 4de aarh. blev det almindelig aa feire Kristi fødsel — og blev den fra den tid erstatning for den hendenske solfest.

De saakalte „julemerker“ (skaar ikke alle julemerker feil!) skriver sig fra gammel tid. Da satte man paa loftsbjeldene merker i dagene fra 25/12—5/1 til angivelse av veiret paa hver av disse dage. Man antok at veiret i det kommende aars 12 maaneder vilde svare til veiret i disse 12 dage.

Julebuk betød egentlig „julevætte“. Disse vætter antokes aa besøke menneskene i juletiden. — —

Skikken med juletræ skriver sig vistnok fra Tyskland, hvor det første gang blev anvendt for vel 300 aar siden — i 1605. Til de nordiske lande kom det omkring aar 1800. Uten om de kir-

kelige fester kan det sies, at juletræet er julens store samlings-merke. — —

Som vi heiser vort norske flag paa vore minderike dager tænder vi det pyntede træ hver jul til minde om frelsens klare lys dernede fra Betlehemsmarkerne.

Verden er manger ganger saa opreven, vond og vanskelig og det synes som mørkets stængende mur staar tæt foran en. — Splid og hat — ufred og krig. Da lyser det pludselig op i toner fra oven: Fred paa jorden! — og toner det saa langt som kristendommen naar: Os er idag en frelser født!

Se det er det store samlingsmerke, større og gjævere end al verdens flag og vimpler.

Og se derfor er julen den store glædes fest. Og menneskene føler en egen varme naar de trykker hverandres hænder med et: Glædelig jul!

Mange av vore læsere aapner først dette hefte, naar høitiden kommer. Vi hilser dem da alle med det gamle gode ønske:

Glædelig jul!

Howledes det blev för nok til Kranslin likevel!

Han var saan omkring 12 aar Ole Granhaug. Litt liten av vekst, men tætbygd og bredskuldret var han. Luggen den var lys, øinene freidige og blaa med et skøieragtig blink av og til. Kort og godt, det var en livsgla gut.

Granhaug laa opunder aasen. Det hadde op-rindelig vært husmandsplads under Lia, men Oles far hadde for en del aar siden kjøpt den. Det var ikke saa store herligheten, men de fødte en ku og delvis en gris.

Ole var den ældste i søskendflokken, og følgerlig mors høire hånd. Far var sjelden hjemme andet end om helgen. Han laa ute paa arbeide.

Det var fem barn og mor og unger maatte stelle hjemme som bedst de kunde. Det blev mor som maatte slite baad ute og inde. Nu var jo Ole hende til god hjælp, men slitsomt var det mangen en gang.

Det var utpaa sommeren. Det tegnet til at bli fullstendig uaar paa Granhaug som saa mange andre steder den sommer. Det blev smaatt med høi. Akeren slog helt feil.

Saa var det søndag sidst i juli. Det var eftermiddag. Mor og far hadde sat sig ute paa trammen. Barna drev og lekte sidsten. Leken gik muntert, men far og mor sat saa alvorlig og talte

Sammen. Pludselig stanser Ole ogsaa op da han hører de nævner Kranslin. Det var kua paa Granhaug det.

„Ja,“ sa far, „det blir saa dyrt fore til vintren at det blir ikke tale om at kjøpe, vi faar ha a Kranslin saa længe vi kan føa saa faar vi slagte!“

Slagte Kranslin! Det for som et sting gjennem Ole! Kranslin var avholdt av alle paa Granhaug, ikke mindst av Ole. Det var ei gjil ku, rød-blomstret og vakker var den ogsaa. Slik ku hadde ingen anden, det var Ole sikker paa.

„Je faar gaa ner til Lia og høre om je kunde faa lov til at lauve noe saa kanskje vi kunde ha den til over jul.“

„Ja, ja,“ sa far, „ du kan det, men det blir vel ikke saa meget du rækker.“

„Ole faar hjelpe mig og. Anne faar passe veslegutten,“ sa hun, idet hun reiste sig og gik ind.

Om kvelden hadde Ole været nede ved bæken etter noget siljelau som han gav Kranslin da han kom hjem. Han stod og klappet og strøk den mens den aat. Mor kom ind med drikke til den. „Ja, ja, Ole,“ sa hun da hun blev var gutten. „Vi faar være flinke til at laue saa kanskje vi faar beholde den likevel.“ Ja, mente Ole. De skulde nok laue saa det forslog. Det skulde nok iar faa se!

Det var i august. Det var riktig fint veir. Ole og mor hadde drevet paa at laue snart i 14 dage. De hadde faat en ganske stor lauhaug. Ole hadde drevet paa slik at fingrene hans var saa saare at nu var han nødt til at bruke fille paa tre paa høre haand! Far hadde rost dem da han var haug, ikke mindst av Ole. Det var ei gjil ku, rød-hjemme sidst. Men idag var han i grund og bund lei av hel lauinga. Det vilde ikke rigtig gaa for ham. — Pludselig blev han staaende og lye. Var det ikke nogen som plystret nede i lien? Jo, det var, og han hørte det var Per. Og der kom han slentrende frem mellem buskene. Per var eneste søn paa Lia og et aar ældre end Ole. Det var igrund en snild gut, men noksaa egenraadig, vandt som han var til næsten bestandig at faa sin vilje.

„Saa — dere driver at lauer!“ Jo, de gjorde da det.“

„Jamen har de vøri flinke au!“

„Aa du veit vi har drivi paa!“ sa Ole, han var ikke saa lite kry over at Per roste dem.

„Je hadde ellers tænkt om du kunde blit med paa en fisketur ikveld je?“ spurte Per. Han satte sig paa en stubbe.

„Jo, det skulde nok vøri morro det!“ Ole

saa bort paa mor sin. Mor spurte om hvor de skulde hen og hvem som skulde være med. De skulde gaa til Svartvanne og det var'n Tore, tjenestegutten, og Andres Opset som skulde være med. Det skulde dra avsted ved 3-tiden. „Men det blir ikke no morro hvis ikke du blir med Ola,“ la han til. „Nei ska dere gaa saa tidlig har je nok ikke tid til at bli med lel!“ „Ja, men je kan hjelpe dere at laue e støn je,“ sa Per. Dermed tok han en sæk og begyndte at rispe saa det ordentlig stod efter! Ole og mor la ivei igjen de ogsaa; — men baade Per og Ole var to muntre krabater. Det var ikke saa længe før de begyndte at holde morro ved siden av. Mor maatte undertiden med hun ogsaa; saa det blev igrund ikke saa rart av med lauingen allikevel. Men enden blev da at Ole blev med paa fisketuren.

Dagen efter regnet det, og dagen derpaa ogsaa, og hele uken, ja næsten hele høsten utover. Det blev ikke stort mer mor og Ole fik lauet siden.

Det var like indunder jul. Kranslin hadde kalvet for en maaned siden og den var flink til at melke som den pleiet at være, — men det var snart slut med fore paa Granhaug. Far hadde været nede paa Lia og spurt om han kunde faa kjøpt noget for, men nei! Han Kristian Lia hadde svart at han trodde han fik knapt med foring til den besætning han hadde. Saa var det ingen anden raad da end at de fik slagte, for at faa solgt livku i disse forknappe tider det var ikke at tænke paa.

„Du faar gaa bort til Andreas og høre om han kan komma og slagte om torsdan du da Ole,“ sa far. Ole kvak til der han sat og blev rent blek! Det hadde staat for ham som en mare det at Kranslin skulde slagtes hele høsten utover. Han hadde hele tiden trodd at de skulde faat hat den til over jul, men han sa ingen ting, tok bare luen sin ned av knaggen og pusla ut. Idet han vendte sig i døren saa han bort paa mor. Hun stod og svelget graaten. Da lukket han fort igjen, men blev staaende litt paa trammen, gik saa langsomt stien bortover og ned bakkerne mot elven.

Det var klart maaneskin. Skogen stod stakket og maanen lyste og glitret i tusen krystaller baade paa mark og skog. Elven som netop hadde lagt sig, blinket av og til frem gjennem alt dette hvite og sken som sølv dernede . . . ! Men Ole hadde ikke syn for alt dette vakre ikveld. Han hadde tigget og bedt Gud om at de maatte faa lov til at beholde Kranslin! Ogsaa nu — skulde han gaa efter slagteren! Uten at han egentlig visste det randt taarerne ned over kinderne hans.

Og han som hadde drat paa fisketur istedet for at laue til Kranslin. Stakkars, vakre gode Kranslin!

Ole blev staaende midt i veien og lye. Hvad var det? Var det nogen som ropte? Jo, der hører han det igjen! Det er nede paa elven nogen som roper om hjelp, og nu kjender han stemmen.

Det er Per! Ole la paa sprang beint nedover lien saa sneen sprutet om ham! Glemte var baade Kranslin og slagteren! Han hørte bare Pers skrik om hjelp. Og nu kunde han høre ham plasse i vand og is —. I det han klyver over skigaren river han til sig et par honer og roper saa alt han orker utover til Per at nu kommer han! Med honene dragende efter sig i sneen sætter han i fuldt sprang over volden og ut paa elvebredden. Gaar saa forsigtig utover isen til han kjender den begynner at svaie under sig, da legger han sig ned med en hon under hver arm. Nu er han like ved hullet og forsigtig skyver han en hon frem. Per griper efter den men faar ikke tak og gaar under! Nu legger Ole sig helt paa den anden og skyver den første over hullet. Samtidig kommer Per op igjen og faar tak med begge hænder i den, men kaster sig saa voldsomt paa at isen knaker faretruende! Ole skriker til ham at han maa være rolig ellers gaar de under begge to! Men Per hører ingen ting mer, holdende sig krampagtig fast henger han bevistløs over hoven. Ole forsøker at faa tak i ham, men det lykkes ikke. Nu var gode raad dyre, han ser sig fortvilet om — og faar øie paa Kristian og Tore som kommer løpende ovenifra Lia. Ogsaa de har hørt skrikene og ant uraad. Efter meget mas faar de omsider halt de to gutter iland, — men er det liv i Per —? Faren tar den livløse skikkelse i sine arme og faar heldt vandet ut av ham. Ber saa Tore ta med sig Ole og saa ta „Svarten“ og kjøre efter doktoren det forreste han kan. Selv bærer han skynsomt gutten hjem.

Ole har kastet sig næsegus i snehaugen og hulker. Tore løfter ham vart op og drar ham saa i sprang med sig efter sin husbond.

Det er et par timer senere. Per er kommet til bevissthet efter at lægen har arbeidet med ham vel en time, og er nu blit brakt til sengs.

Ole sitter ved et veldækket bord i kjøkkenet paa Lia, men det er ikke stort han er god for

at faa ned. Nu da spendingen er over vender tanker tilbake til hans erind. Saa reiser han sig og takker for maten. „Men du maa da spise gut!“ siger Kristian, han har gaat frem og tilbake paa gulvet mens Ole har fortalt hvad han vet om ulykken. Men — Ole var forsynt. Han maatte se at komme avsted, for han skulde sta at tinge slagteren. „Slagtern! Skal du te slagtern,“ men de har da slagtet grisen veit je?“ „Jo, de hadde nok de.“ Ole stod og dreide luen mellem fingrene, „men det var ikke mer for og da saa . . . .“ Han svelget graaten der han stod, snudde sig saa og famlet efter dørklinken. „Er det saa,“ sa Kristian. „Du Andrea jeg følgern Ole opat je!“ ropte han ind gjennem kammersdøra. Dermed tar han luen sin og gaar bort til Ole og tar ham i skulderen og siger: „Je kan aldrig fuldtakke dig for hvad du gjorde for os ikveld Ole, men — a Kranslin ska det nok bli ei raad for, og saa lar vi slagtern være der'n er gett!“ legger han til og dermed aapner han døren og tar gutten i haanden og gaar. Ole er altfor ovrrasket til at kunne si noget! En forunderlig følelse legger sig over ham, — men inderst inde i ham stiger med jubel bevisstheten om at Gud hadde bønne hørt ham!

Det kan nok være at de blev forundret paa Granhaug da de saa hvad følge Ole hadde. Og det blev seint den kveld før de kom i seng. Det var saa meget at snakke om selv efter Kristian var gaat. Da han gik hadde han vendt sig i døren og sagt at han sendte op et lass høi i morgen.

Næste dag kom Tore kjørende baade med høi, halm og turnips. „Je skulde helse fra husbond,“ sa han, „og si at dere ikke skulde spare paa fore for Ole hadde betalt for foring til a Kranslin helt fram.“

Den jul var der glæde baade paa Lia og Granhaug. Per var julekvelden oppe igjen for første gang efter den sykdom han fikk av det kolde bad i elven.

Men det er ikke godt at si hvem som var gladest, enten Ole eller Kranslin, da han kom med en bønne med renskyttet og opskaaret turnips og gav den. Han stod og klappet og strøk den mens den aat og da han skulde gaa fra den la han armen om halsen paa den og visket:

„Glædelig jul, Kranslin!“

ASTRID IVERSEN.

OM ANNA COLBJØRNSDATTER.

Min far, Nikolai Simensen, født 21/6 1850, fortalte mig i sommer følgende som jeg vil sende Dem. Fortællingen er om Anna Colbjørnsdatter og lyder saaledes gjenfortalt:

„Jeg kan ikke forstaa at folk kan være av den mening at Anna Colbjørnsdatter ikke hviler i Norderhov kirkekjælder. Jeg husker godt min bedstemor, Marthe Alvsdatter, fortalte mig, da jeg var omkring 8 aar gammel, meget om Anna Colbjørnsdatter. Marthe døde da jeg var vel 8 aar eller omkring det, i den høie alder av 84 aar. Hun hadde ofte hørt sin mor fortælle om hvad hendes mor hadde fortalt om Anna. — Marthe Alvsdatters bedstemor (mormor) levde paa Anna Colbjørnsdatters tid, hun kjendte Anna og hendes mand Jonas Rasmus, og hørte ham prædike i Norderhov kirke. Hun baade saa og talte med præstefolkene paa Norderhov. Da kirkekjældereren blev aapnet (i 1836) tænkte Marthe, at hun vilde se Anna Colbjørnsdatter, som hun hadde hørt sin mor og bedstemor fortælle saa meget om. Som tænkt saa gjorde hun. Hun gik op til kirken og ned i kjældereren og fik se hende. Marthe fortalte, at Anna „laa fin“ i sin kiste. „Hadde jeg levet paa Anna's tid og kjendt hende saa godt som min bedstemor, saa hadde jeg godt kjendt hende igjen“, sagde Marthe.

Far sagde, at han hørte aldrig Marthe si at Anna var bortført fra Norderhov, men hun fortalte troværdig at Anna ligger i kjældereren.

Marthe Alvsdatter var gift med husmand under Moe i Hole, Nils Iversen. De hadde pladsen søndre Kaste, — der hvor nu Helgelandsmoens sykehus er. Nils døde i 1830 og Marthe omkr. 1858. Marthe var født omkr. 1775. Hun var søster til den en tid i Hole værende skolelærer Mikkell Alvsen. — G. Tveiten skriver om M. Alvsen i „Hole herred“.

Marthe Alvsdatter har ogsaa fortalt følgende: „Anna Colbjørnsdatter hadde en tjenestegut som hette Hans. Da svenskerne kom til Norderhov gik Anna og lyttet til deres samtale, hun fik rede paa det ene og det andet. Anna gik og suttret og bar sig ilde og syntes saa ondt i soldatene og hestene som maatte være ute om natten. Hun bad obersten om at hestene maatte bli innsat i hus, hvilket obersten gav lov til. Hans sørget for at hestene saa mange som mulig kom i hus. Anna hadde gitt ham befaling at særlig oberstens hest maatte komme paa stalden, og det blev gjort. Anna gik og lyttet og bar sig ilde

og suttret, hun syntes saa ondt i dem alle. Hun bad om at laa traktere dem med mal og drikke, og saa bad hun obersten om at faa gjøre op en ild ute som soldatene kunde faa varme sig ved. Saa bad hun obersten om at faa sende tjenestegutten et ærinde ut i bygden. Obersten var en mild og venlig mand, og lot Anna faa gjøre som hun bad om. — Han ante ikke prestekonens tanker. Obersten hadde sat ut mange vakter, men tjenestepiken fik lov at gaa, han gav ordre om at piken skulde faa passere frit. Obersten hadde sat en dobbeltpost i Gihlebakken, men begge de soldater hadde sovnet. Da de norske kom veien fra Sten til Norderhov, støtte de paa den svenske dobbeltpost som sov. Det var straf for at dræpe en soldat som sov, derfor ropte Paal Putten til vaktens: „Sover du bror!“ Begge vaaknet. Den ene hug Paal Putten hodet av og den anden skjøt han. Dette skud hørte oberst Løwen inde i prestegaarden. Han for op og spurte Anna hvad det var. Anna svarte: „Åa, det er dissa gutta som flyger efter denna haren, dem klikker og skyter efter denna haren“. Obersten gav sig til ro med det. — Om en liten stund fik han vite noget andet.*)

— — — —

„Marthes bedstemor fortalte videre, at da de svenske soldater var kommen til Norderhov lørdag den 28. mars 1716 rygtedes det snart utover bygden om fiendens ankomst. Flere gik og løp opover til Norderhov for at se paa hvad fienden vilde foreta sig, men disse skuelystne vovet sig ikke helt op til prestegaarden, de fornam snart at vakter var utsat, hvorfor de maatte forbli i ro og stilhet i skogen. De gjemte sig mellem træerne saa langt frem som mulig for at være skjult for fienden og saa for at faa se saa meget som mulig. Da de norske kom, blev der et forfærdelig virvar. Der hørtes skud og saaes ild fra geværene, de hørte jammer og skrik. De hørte den norske kommanderte: „Hug! Hug!“ Den svenske kommanderte: „Stik! Skjut! Stik! Skjut!“ — Da det begyndte at bli lyst trak de skuelystne sig mer og mer tilbake, for at de ikke skulde bli opdaget av soldatene, og saa begav de sig paa hjemveien utover til stederne ved Stor-elven og Hole“.

S. SIMENSEN.

*) En anden tradition fortæller, at hun sa det var i isen det smaldt saa. Dette høres ogsaa rimeligere.

Red.

Om Anna Colbjørnsen jeg kvæder et kvad,
den Norderhovs mandige kvinde,
som snedig og kjæk fra den sølvrige stad
boriholdt den fordærvende fiende.

Til Norrriges gavn
hun gjorde sit navn
udødeligt, evigt sit minde.

Til Norderhov kommer en ubuden gjest,
en svenske, av navnet en Løve,
ham følger en frygtelig skare til hest
som Kongsberg vil brænde og røve.

Mod kvelden det er,
man hvile vil her.

Fru Anna herberger den Løve.

I tale og færd hun saa venlig sig ter,
det bedste hun har hun frembringer.
Hun hører ved anslag paa færde det er
og tænker det neppe gelinger.

At nordmænd er nær,
og hvor sterke de er
glad hører, men glæden hun tvinger.

Til Steen, hvor de norske, men svagere staa,
et bud hun beslutter at sende.

En jente faar orlov et ærinde at gaa,
de svenske mistænker ei hende.

Til lensmanden nær
hun budskapet bær.

Han skyndig til Steen det skal sende.

Man merker hvad Anna Colbjørnsen har sagt:
„Naar lysning av blegnende lue
fra Norderhov skinnet, saa kommer med magt
og svensker skal I underkue!“

Saa lød hendes bud.

Lyd hende, tro Gud
og giv agt paa den levende lue.

Imidlertid Anna med drikke og mat
beværter de høje og ringe.

For disse som frøs udi gaarden hun bad, —
hun mattte en vagtild faa tænde.

Den oberst saa mild
tillod denne ild.

De luer sig lystigt mon svinge.

* * *

Ovenstaaende vise, som bare er et brudstyke,
maa ha været meget lang. Den er vistnok nu
litet kjendt over Ringerike. Ganske fornøieligt er
det aa se, at den gjør sig til tolk for den gamle
ieilagtige opfatning at svenskerne var paa vei
til Kongsberg for at plyndre sølvverket. Denne
vise pleiet den ovennævnte gamle Matthe Alvs-
datter at synge, naar hun sat og spandt. Hun
sang bestandig den og Sinclarvisen fortælles det
om hende.

De, som maatte interessere sig for aa høre
mere om Anna Colbjørnsdatter og svenskernes
færd herover henvises til de to hefter som Gunnar
Tveiten har skrevet. Det ene for „Kjenn Ditt
Land“. Det andet „For fri læsning“, Cappelen's
forlag. Begge trykkes i en nær fremtid.

O F F E R E T.

Ellen Sofie laa sammenkrøpen paa brisken
under skraataket og strævet med at finde rede
paa de flokete tanker. Hun hadde vaaket sig gjen-
nem de mange, lange høstnætter og endda var
hun ikke kommet et fnugg længer. Det samme
haabløse virvar, det samme haabløse jag etter
et holdepunkt. Hun vilde ha git alt i denne stund
for at finde om bare en eneste gnist av haab i
sin sjæl. Hvor skulde hun søke det? Hvor fandtes
vei ut av det vildnis hun var kommet op i.

Sønderknust vendte hun sig paa brisken, som
utgjorde hendes seng. Det knaket i den av ælde.
Men hun følte i denne stund som var det den
rene lise at høre dens jammer. Det var ialfald
noget utenfor hendes egen haabløse verden. Hun
hørte morens tunge, slæbende skridt over stue-
gulvet nedenunder. Hun gik som et urverk, sik-
kert og støtt, frem og tilbake, frem og tilbake.

Det var som hvert skridt hun tok over gulvet var
skrik fra hendes sjæl, smertefulde anklager mot
datteren, for et tapt liv, for sorg og skuffelser.
Og Ellen Sofie kjendte det som sviende svøpe-
slag.

Igjen vendte hun sig paa brisken. Det var
uraad at komme klar av dette. Der fandtes ingen
vei forbi den skjæbnen hadde stukket op, — hun
hadde bare ett at gjøre, bringe offeret slik som
faren hadde sagt hun maatte. Hun gruet bare
saa forfærdelig for det. Det syntes saa altfor me-
get, saa altfor meget.

Som hun laa der og kjæmpet sin kamp, gjen-
nemgik hun i tankerne sit livs korte aar paa Pre-
stebru, hvor hun var født og vokset op. Hun saa
sig selv som liten pike saa langt tilbake som
hun kunde huske. Som mors egen liten El-Sof og
fars solstraale. Dagene hadde gaat saa hurtig.

Alt hadde været bare glæde. Hadde hjemmet været litet og det hadde set mørkt ut mangel gang, saa hadde dog livet været deilig, syntes hun. Hun kjendte hver sten, hver busk, hvert træ i skogen rundt hjemmet. Ja, hun var bedstevener med hele den store natur som foldet som ut om hende. Hun hadde navne paa hver ting. Det var ikke den lille plads paa hele Prestebu som hun ikke kjendte. Og hun elsket sit lille fattige hjem ved skogkanten med hele sit varme hjertes kjærlighet. Det hadde været smaa mangel gang, og hun hadde saa tidt set morens ansigt i dyp bekymring og set farens ryg bli bøiet i strævet med at holde det lille hjem sammen. Selv visste hun ogsaa saa godt hvad fattigdom var. Men den hadde ikke faat tid til at merke hende. Hendes hele barndomsliv stod for hende som dage hun aldrig hadde talt, som aar der hadde svundet uten at etterlate et eneste merke fra skyggernes verden. For hadde nogen været glad, saa var det El-Soff.

Men længe hadde den glade barnesjæl ikke faat beholde sin fred. Nu i dette øieblik saa hun denne dag for sig, den værste, den som hadde bestemt hendes onde livsskjæbne. Men hun forbandet den ikke, El-Soff, hun elsket at tumle med minderne omkring den.

Nu var hun træt — dødstræt. Hun hadde opgit at finde løsnung paa den store gaade, som var spundet om hendes eget jeg. Hun hadde bare igjen et ønske: at faa dø. Og hendes store blaa øine fyldtes av taarer der hun laa og stirret under skraataket. Hun hadde en følelse av at hjerteret krympet sig under hvert slag, hun vilde ha skreket høit om hun bare hadde kunnet. Men hendes strupe var tørt.

— Aa Gud, stønnet hun, var da min synd værre end mange andres? Skal min kjærlighet bli saa meget dyrere end de andres? Hadde ikke ogsaa hun livets fulde ret til at elske og bli elsket som alle andre? Og hadde hun det, hvorfor skulde hun saa bringe dette store offer som faren krævet.

El-Soff gjennemgik i tankerne sit livs historie. Den var kort, men straalende som hun selv hadde været det.

Endnu mens El-Soff var mors El-Soff og fars solstraale, — endnu mens hun fløi omkring paa Prestebu og sang med fuglerne fra tidlig morgen til den sene kveld, ja, endnu mens hun knapt eiet evnen til helt at fatte at der var noget i livet som hette kjærlighet og at denne kjærlighet krævet, var det hun en vaarmorgen møtte den selv. El-Soff hadde været tidlig ute som hun pleiet være det. Dagen hadde bare saavidt rystet natten

av sig. I lyngen perlet duggdraaperne og i øst steg solskivens majestæt op over himmelen. El-Soff sprang let ind mellem træerne i skogen, hendes bryst var fyldt av ungdommelig lykke og hun sang selv som fuglerne rundt om hende.

De første blyge blaaveis var kommet. Nu skulde hun da rigtig plukke den herligste buket til mor. Og El-Soff plukket blaaveis. Men flere maatte hun ha, mange, mange. Og hun gikk bøiet og brak den ene sprøde stængelen efter den anden.

Da møtte hendes øie et smilende ansigt. En velvoksen gut ligger paa ryggen med henderne under hodet, halvt gjemt av krattet. Han slukte El-Soff med øinene. Hun følte det selv, og hun syntes at hun aldrig i verden hadde set noget saa vakkert, saa guddommelig som dette ansigt. Hun mindtes at hun hadde hørt om skogtroll og fauner, og hun trodde sikkert at hun hadde noget slikt for sig.

Det første hun tænkte var at løpe, bare komme væk. Men øinene fra krattet bandt hende fast. Hun magtet ikke at røre sig. Og ansigtet smilte stort og indtagende over hendes angst. Hun hørte det blev talt igjennem smilet, hun hørte sit eget navn. El-Soff sa det. Men ansigtet laa urørlig, bare smilte. Hun husket dette smil som det var nu hun saa det, gudesmilet som voldtøkt hende, som gjorde hende selv til et fattig lite intet, uten motstandskraft, uten vilje.

— „Vill inte lilla El-Soff sitta ned och tallas vid mig“, sa ansigtet. „Jag er också en så der morgenfågel. Och tycker inte lilla El-Soff om fåglerna — hvad?“

Om det hadde været El-Soff's sidste time at leve — om hun hadde hat valget mellem at flygte og leve eller at bli staaende og dø, hadde hun valgt det sidste.

— Skynda sig nu, lilla El-Soff. Morgonen er så vacker — vackrast tycker jag för dagen har fanget den. Icke sandt? Kom så.

Og El-Soff husket hun gled over lynget og satte sig ved siden av den store gut — faunen fra de store skoger, som hadde tumlet sig ned til Prestebu. Og saa talte han saa forunderlig og rart. Det var som det klang av malm av hans mund. Hun mindtes den dag hun blev konfirmeret. Hun hadde staat inde i den hvite vakre kirke og hørt de tunge klemt fra klokkerne i taarnet. Slik, akkurat slik var hans stemme.

— Elskade El-Soff, sa han. Tycker du inte jag är en raring?

Ellen Sofie saa paa ham med store blaa øine. Morgenluften hadde gjort hende endda mer frisk og vakker, og de dype, blaa øine hang fastnaglet til det kjække ansigt.

— Hvem skal ha de vakra blommarna, El-Soff? Skal hon smycka sit jungfrubur? Og den store gut lo sin morgenfriske latter, saa Ellen Sofie sat aldeles betagen.

— Jag, jag är från de store skogerne, jag, El-Soff — ja, hon forstår, der langt inne från, hvor himmel, hav och skogar mötas.

Da Ellen Sofie saa uforstaaende ut, sa han: „Det vill säga, jag är alsteds från. Nu är jag här hos lilla El-Soff, och där vill jag också stanna kvar, tänker jag. Men vaför täncka nu, lilla El-Soff.“

Ellen Sofie tänkte aldeles intet. Hun var bertagen. Og længe efter at han var gaat fra hende, sat hun urørlig paa samme plet og drömte om det brune ansigt og den malmfulde stemme, som hadde hvisket: Elskade El-Soff.

Hun hadde senere utover sommeren hat mange møter med den vakre svenske. Var de første tilfældige maaske, blev de senere avtalt og utgjorde tilslut den væsentligste del av hendes liv. Skogen — det var han, buskene, smaafuglene, mosen og lyngen — alt var ham. Hendes sidste tanker om kvelden var hos ham, som de første om morgenen.

Han hadde fortalt hende at han het Gustav Blad og at han var født i landet bak de store fjelde, hvor der, hadde hun glemt. Det var ogsaa smaating. Hun visste bare nu, at hun elsket denne fremmede mand, elsket ham slik at det smertet i brystet. Men hun elsket ogsaa smertene for hans skyld.

Hun laa og gjennemgik hver ting. Hvert favntak husket hun, hvert kys. Og hendes lille legeme skalv endnu naar hun mindtes den gang hun paa naade og unaade overgav sig og blev hans.

— — —

Saa kom høsten, først den svake skjælvende tone over mark og lyng. Saa bleknet bladene mer og mer. Lyngen blev brun som var den herjet av sygdom, fuglene drog sin vei — langt mot syd, hvor El-Soff aldrig vilde komme. Og det var likesom ogsaa hun gav høsten skylden for at Gustav kom sjeldnere. Spurte hun ham hvorfor, ja, saa var det mest fordi veien blev for lang. Men aldrig maatte hun tænke at han skulde svigte. For han hette Gustav Blad og han var trofast som skogen var det.

Ellen Sofie trodde paa ham — guden i hendes kjærlighets rike, han som krævet saa meget, men som ogsaa hadde faat saa meget. Men saa seg tvilen ind i hendes sjæl. Det var den dag hun hadde gaat ut for at møte ham, men istedenfor ham fandt hun et brev spikret fast til en træstam-

me. I brevet stod at han maatte fare, fare langt fra El-Soff. Men El-Soff maatte vente. Han skulde igjen finde veien tilbake gjennom de blaa skoger til hende, som var hans eneste elskade lilla flicka.

Hun hadde ventet, I dage, i uker. Og nu saa tilbake paa sit sidste møte med ham, syntes hun det maatte allerede være gaat en evighet siden han for.

Lille Ellen Sofie, den gladeste av alle glade, blev stille og indesluttet. Det jublet ikke længer i hendes bryst. Foten var ikke længer den lette, rappe. Noget var sprunget istykker i hende. Tvilen hadde blit visshet. Og ovenpaa alt dette: hendes kjærligheds offer skulde faa følger.

Men følgerne skulde aldrig se dagens lys, hadde faren sagt. Før vilde han se hende dø. Slettet ut. Hun maatte selv rydde den av veien. Hendes sak blev det ogsaa paa hvilken maate. Det var farens krav til hende. Som hun hadde redet fik hun ligge. Men skam over sit hus vilde han ikke ha. Hun følte ogsaa morens søkende øine paa sig, hun følte hendes saare blik som gloende pile.

Nu, hun var kommet saa langt som til at skulde ta bestemmelsen, var det som viljen svigtet. Hadde hun lov? Hadde hun ret? Var det virkelig saa vanskelig at elske? Saa dyrt? Krævet det virkelig dette store offer? Hun kjendte andre i lignende stilling. For dem var alt gaat uten offer. — Ialfald saavidt man forstod.

Ellen Sofie vred sig paa brisken. Hun var saa hjelpeløs og alene. Om Gustav nu kom og reddet hende? Aanci, han kom ikke, det var bare en av de vanvittige tanker hun saa ofte hadde hat.

Natten seg stille og lydløst over det lille hjem ved skogen. Faren hadde forlængst gaat til ro. Nu hørte hun ogsaa morens skridt var stanset. Prestbru-folket sov.

Da kom lille El-Soff sig op av brisken. Hun tok sine faa fattige klær paa og lydløst listet hun sig ned av stigen og ut døren. Den kolde natte-luft kjølet hendes feberhete pande. Men hun steg hurtig ut i natten. Hun fandt den lille sti hun saa ofte hadde gaat, naar hun skulde møte sin ven, og snart stod hun ved stedet for sommerens mange og store glæder. Det flommet gjennom hende. Hun saa hver liten ting fra den svundne sommer. Men det rare var at nu, nu kunde El-Soff ikke angre. Nu løftet hun sit hode mot den natsvarte himmel, og hun foldet de smaa hender og takket for sommerens hændelser. Der var ro over El-Soffs lille legeme da hun tok det lille glas frem som faren hadde git hende. Hun tøm-

te det og krøp sammen under den store træ-
 stamme. Det suset gjennom skogen — en dyp
 melankolsk susen. Og denne susen blev Gustav
 Blads malmtunge røst, naar han hvisket: Elska-
 de El-Soff. Det suset ogsaa gjennom hendes
 hode der hun laa i lyngen for at sone sin synd.

Da morgensolen brøt gjennom natten, var
 forlængst El-Soff færdig med alle lidelser. Om
 hendes mund lekte det fine forundrende smil hun
 hadde hat den gang hun møtte sin ven for første
 gang. Men som ogsaa hadde været den nærmeste
 aarsak til hendes store offer.

N. R.

M I N D E R F R A E N B I S P E V I S I T A S.

Trods de mange aar som er rundet siden
 dengang, staar allikevel denne lille begivenhet
 som en av de minderikeste fra skoledagene.

Det var kanskje med bankende hjerte de fleste
 av os en vakker sommermorgen møtte frem ved
 Skjerdalsbryggen hvor „Tyrve“, den lille fjord-
 damper laa, som skulde føre os over til Hole
 kirke, hvor vi skulde avlægge vore kristendoms-
 kundskaper for hans højærværdighet biskop Es-
 sendrop.

Under ledelse av lærerne kirkesanger Olsen
 og Lars Andersen som førere for hver sin skole-
 kreds, blev vi straks efter at ha kommet ombord
 av dæksmanden Syver Bønsmæs fordelt ganske
 nøiagtig efter tyngden langs begge sider, for „Tyr-
 ve“ var rak og en svær vaglefant som maatte
 lastes jevnt. Kort efter stod denne vakre fjord-
 baat med flag og vimpel paa top under stor be-
 geistring utover fjorden med sin dyre last.

Efterhvert vi nærmet os Røiselandet, steg
 bygdens gamle ættegaarde mere frem, mens
 Tyrstrand nærmest saa ut som bevokset med
 skog med enkelte rydninger iblandt. Ved Gom-
 næs hvor vi la iland, hadde der i gamle dage
 været likesom station for strandingerne naar de
 fór i kirkefærd. Det samme var tilfælde ved Dom-
 holdt, hvor de ogsaa brukte at lægge ind. Det
 var før Tyrstrand fik sin egen kirke. Paa disse
 steder kunde der efter hvad de gamle visste at
 fortælle mangan gang gaa lystig til, især naar
 der var brudefærd. Spillemanden fulgte som regel
 med for at muntre op, for musik la likesom et
 mere festlig præg over følget og det var vel ikke
 frit for at de hadde noget andet med som ogsaa
 kunde kvikke paa humøret.

Efter vielsen skulde alle ha en dans med
 „brura“ før de tok paa fjorden igjen og det laa
 en lystighet over den hele færd. Men det kom
 ogsaa anden færd. En stille færd, som hadde med
 en sort kiste paa baatbund. Og oppe ved den
 gamle ærværdige kirke stedtes de til hvile side
 om side stranding og holevæinger.

Fremme ved kirken hadde det da vi kom al-

lerede samlet sig en masse ungdom fra Holebyg-
 den. En del ældre var ogsaa kommet som vilde
 overvære forretningen. Foruten disse hadde der
 ogsaa mødt frem nogen som aktet sig at slaa
 lidt mynt for anledningen. Det var kakekoner, og
 et par hadde „titteskaap“ som en for nogen faa
 øre kunde faa se mye rart i.

Straks efter ankomsten kommanderte Olsen
 sin avdeling til opstilling. Han foreholdt nu
 hvordan vi skulde te og skikke os. Under opstil-
 lingen husket han vistnok paa at ha nogen i flok-
 ken sin som ikke netop var nogen store iys hvad
 skolekundskaper angik. Olsen som ikke blot var
 en dygtig lærer men ogsaa en god diplomat hen-
 vendte sig til disse. „Aa er du me du au, aa du
 au, har vist ikkje skrivi ind dere, maa ha gløimt
 det, saa da behøver di ikkje aa stige fram til
 overhøring“. Disse blev naturligvis rent sjele-
 glade ved saa let at slippe fra skrækken for
 blot en forglemmelses skyld. Mens vi andre av
 hjertet misundte dem dette ved at se de frit for-
 svinde mot kakekonerne og titteskaapet.

Da ungdommen fra Tyrstrand var av de
 sidste som skulde overhøres hadde vi god tid til
 at se os om. Blandt de gravsteder vi besaa var
 naturligvis ogsaa major Jurgensen, helten fra
 Trangen og den gamle skolemester Sven Sone-
 rud. Den sidste som blev kjed av verden og som
 ikke fandt livet værd at leve helt ut. Sin grav-
 sten hadde han selv forut hugget og som man
 forstaar av denne var livet ham en byrde, idet
 der staar: „Her ligger Svend Soneruds legeme
 som mæt av onde dage her han verden glad for-
 lot.“ Sven hadde to kjære ting her i livet, det var
 hans gevær og violin. Disse ting hadde han bedt
 at faa med i graven. Men da dette en kort tid
 efter kom sogneprest Bugge for øret, befallte
 denne saa underlig det end høres at graven
 skulde opkastes og disse ting fjernes, da den
 værdige prestemand mente at saadant grænset
 mot hedenskap. Men tilbake til major Jurgен-
 sen, for denne var nu likesom den gjæveste lel.
 Gravplaten fortæller at han var født i Schlesvig

Holstein. Hvor mange gange hadde vi ikke læst og hørt fortælle om denne. Føreren for de tapre lærdøler, den barske og myndige mand, som var likesaa elsket som fryktet. Naar Jurgensen med sine lærdøler kom i nærkamp, eller naar de gamle flintegeværer syntes at gjøre liten virkning, kommanderte han barsk og myndig paa sit daarlige norsk sine lærdøler, der altid har en tollkniv ved siden: „Verfft das gevrh og grift an mit den knif. Fald an! fald an! Geschvindt! geschvindt.“

Borte ved kirkevæggen holdt en holecgut som visstok følte sig baade stor og sterk paa at egle sig ind paa nogen strandinger. Idet han lovet paa at disse skulde bli ordentlig mørbanket før de kom sig hjem igjen. Olsen som var i nærheten hørte dette, kom og henvendte sig med engang til gutten: „Vil ikkje du væra folk ska du faa me mei aa gjera?“ og spurte gutten om han ikke hadde rede paa hvem som holdt til inde i kirken. Gutten som maatte ha været en trodsig kampan mumlet idet han trak sig bakover: „Dra paa Krokskaugen baade du og bispen“.

Da vi kom ind i kirken for straks at overhøres, holdt en ung lærer fra Hole paa at katekisere sine skolebarn. Denne lærer syntes at være overmaate nervøs, da han hadde vanskelig for at gi spørsmaal, men endda vanskeligere for ham syntes det at være at faa noget svar. Bskop Es-sendrop som var en meget streng og myndig mand, befalte straks: „Gaa og sæt Dem, de evner ikke noget hverken De eller barna“. Det erindres at vi syntes synd i denne unge lærer der han etterpaa sat høiet borti en stol.

Endelig skulde nordre Tyristrand skolekreds frem. Olsen som ikke blir nervøs, var freidig og let paa taa, ordnet gutter og piker paa hver sin side, gav saa ordre til at syngre en salme. Olsen som ellers var en god sanger og som interesserte sig meget for sang, anslog denne baade med arme og ben og sangen tonet høit og klart saa det gav ordentlig gjenklang i kirken. Bispen gav saa ordre til at katekisere over den forlorne søn. Det laa bestandig en lethet over Olsens katekisation saa det faldt ikke vanskelig at gi svar. Etterpaa kom bispen selv høi og værdig med guld-kors paa brystet og overtok overhøringen. Denne bestod i at enhver maatte læse litt i testamentet samt utenadlæsning av katekismen. Da katekismen de dage maatte læses og kunnes omtrent som at tælle paa fingerne faldt heller ikke dette vanskelig, saa vi skildte os nogenlunde bra baade fra angsten og skrækken. Tilslut var det lærer Andersens tur og saa var den hele overhøring endt.

Da bispen hadde holdt sin slutningstale, blev vi ikke lite forbauset da han bad om nordre Tyristrand skolekreds vilde stille frem igjen for tilslut at syngre en salme „en som de selv kan vælge“, sa han. Olsen var igjen den samme, let og ledig, ordnet som før og sa: „Vi syngre nummer 77, Min sjæl, min sjæl lov Herren“. Atter tonet sangen ren og klar, men denne gang kanskje med større sikkerhet da vi nu fik likesom indtryk at i sang kunde vi nu ikke taa tilbake eftersom bispen vilde ha os frem igjen. Og den ellers saa strenge mand syntes nu ved slutten betydelig mildnet, enten det nu var sangens aarsak eller det var dagens strabaser som nu var slut var ikke godt at si.

Tilslut steg den gamle folkekjære sogneprest Rynning frem i kordøren og holdt en kort bøn. I tankerne synes endnu denne gamle eiegode mand som skolebarna var saa glad i at staa liksom levende frem. Den lange haartavs ved høire øre hadde han nu som altid med et net kamme-strøk svinget over den bare skalle. Forresten akkurat som du ser ham paa billede i Tyristrand kirke.

Den kirkelige forretning var endt og glæden var stor ved at vende næsen hjemover, og over atter at komme ut igjen paa den spillblanke men ogsaa snart lunefulde fjord.

HANS JOHNSRUD.

P A A A U K T I O N.

Enkelte mennesker har en lidenskap for at gaa paa auktioner og kjøpe alt de næsten kan overkomme for en „billig pris“. Lars var en slik en. (Efternavnet kan være det samme). Men han var ikke bare det, han var ogsaa muntra-tionsraad, som fik latterdøren paa vid væg og kjøpelysten paa høidepunktet, især hvis han hadde litt „paan“, og det hadde han som oftest. Hvis Lars mot sedvane ikke møtte for kunde det nok ogsaa hende at auktionsrekvirenten lot ham hente og sørget for at han kom i passende humør. Det betød et plus i auktionsoppgjøret.

Ved en auktion i Krypind paa Tyristrand, eller Vestre Hole som det dengang het, stod lensmand Nicolaisen nede ved fjøsdøren ved siden av slipestenen og ropte op en kalv som skulde sælges. Lars som stod litt bak i flokken blev ved høieste bud, og hammeren smaldt i slipestenkrakken. „Det var Lars . . . sen,“ sa lensmanden. „Aal reit! Velt'en op te veggen, saa ska je hente'n imaarra,“ ropte Lars. „Nei den maa nok hentes idag den, og saa maa du la den faa melk,“ sa lensmanden. „Mjælk?“ spurte Lars. „Naa har je seif mange slipesteiner i mi ti men en som ska ha mjælk ha je aldri hørt jiti.“ „Det er nok ingen slipesten, det er en kalv du har kjøpt,“ svarte lensmanden. „Aa jasaa er det de naa. Ja da maa je se aa faa fat i en slakter da, for je har nok itno mjelk te'n je,“ sa Lars, „men det var naa slipestein je bau' paa da,“ la han til.

K. Kj.

F R A G A M L E D A G E.

For henved 80 aar siden bodde en mand i Skjærdalen som hette Lars Finnerud. Lars var skomaker av profession, men mest kjendt var han for sine rappe føtter. Lars brukte altid at si han „skvatt“ istedet for at gaa. I skræddertimen om kvelden kunde han „skvette“ enten til Vikersund eller Hønefoss som i de dage var de nærmeste handelssteder og i et fykende fei var han tilbake igjen.

Lars hadde en stor og sterk kone som hette Mari. Naar det engang iblandt kunde komme til rivninger mellem dem endte det altid med, at Lars trak det korte straa, og da bar han sig ilde til folk og sa: „Idag er a Mari grei“. Siden er dette blit en ordtak i bygden: „Idag er a Mari grei sa'n Lars Finnerud“.

Engang hadde Lars en stor graa sau gaaende hjemme paa lykkja, men en høstkveld forsvandt den pludselig. Og alt det de søkte og spurte efter sauene saa var den borte og blev borte. Da fandt Lars paa at ta en tur til Jon Støvren i Soknedalen for Jon kunde „gjøra etter“, og da skulde han saktens faa sauene. Og Lars gjorde ikke veien lang, men skvatt over om Skaug og Langdal og ned til Støvren, hvor han fremkom med sit ærind til Jon. „Je har slutta me detta sea je vart saa gammal-, svarte Jon. „Men da du har gaat saa lang vei etter detta faar je gjøra det lel“, sa han.

Jon tok et tinfat av væggen som han slog noget vand i og gik ind i et rum for sig selv. Om en stund kom Jon ut i døren og sa: „Naa kan du komma, saa ska du faa sjaa aakken det er som har ti suen din“.

„Om je saag tjuven“, sa Lars, naar nogen etterpaa spurte ham derom. „Ja de sku je mene. Den kjendte je godt og saag ham saa tydeleg der han stod med sauene paa marken i vanfatet“, svarte Lars.

HANS JOHNSRUD.

N I S S E N.

I gamle dage var der nisse paa næsten hver gaard paa Ringerike. Paa Frogsgaardene i Norderhov var der nisse.

Far fortalte mig i sommer følgende om nissene paa nordre og midtre Frog, som jeg her skal nedskrive:

„Paa nord-Frog og midt-Frog var i gamle dage nisse. Flere folk saa disse nissene, det var forresten ikke saa sjeldent at de fik se nissen. Ved natfester saa folk disse to Frogs-nissene kom med hver sin løvbør som de hadde stjaalt, — nissen paa midt-Frog stjal hø paa nord-Frog og nissen paa nord-Frog stjal paa midt-Frog — og naar de mødtes kom de i slagsmaal. Disse nissene var ofte i krangel og slagsmaal om høityveri. Min bedstefar Nils Johnsen Hængsle var staidkær paa midt-Frog. Der var tre hester, blandt disse var en sort som nissen likte godt. Hver gang som Nils kom ind i stalden, enten det var tidlig eller sent, hadde „Svarten“ noget at æde, mens de andre stod med tom krybbe og hæk. „Svarten“ var altid ren og likesom nypusset, mens de andre var upusset. Alle forstod at nissen var den som sørget for „Svarten“ baade med tør og puds. Saa var det engang som de hadde kjørt meget haardt med hestene om dagen, saa de var svette da de blev

indsat paa stalden. Ut paa kvelden skulde Nils i stalden og gi hestene for til natten, men da han kom til stald-døren hørte han nissen skrapet og pusset „Svarten“, nissen graat og pusset og bar sig over at de hadde kjørt saa haardt med hestene om dagen. Nils gik ikke ind i stalden da, men gik op til hovedbygningen, hvor han traf bonden selv og fortalte ham om nissen i stalden. Bonden og Nils satte sig paa trammen for at vente til nissen var færdig, da skulde Nils gaa ned i stalden for at stelle de to andre hestene. Om en stund fik de se nissen kom utover laavebroen — han hadde gaat op indvendig fra stalden — gjorde en sving bortover gaardspladsen og frem om staburet og ut paa veien og gik opover mot Berget. Nils gik efter nissen og sagde: „Kan vi bli forligte om at du steller alle hestene paa Frog?“ Nissen sagde: „Nei, Nils!“ Nils spurte igjen: „Kan vi ikke bli forligte om at du steller alle hestene her paa Frog?“ Nissen sagde: „Nei, Nils! Farvel Nils, nu gaar jeg!“ Nissen gik opover mot Berget og Nils vendte om til Frog. Siden saa man ikke nisse paa midtre Frog“.

Tilføies:

Nils Johnsen Hængsle var far til Simen Nilsen Hængsle, Simen Nilsen Hængsle far til Nikolai Simensen, Nikolai Simensen er min far. Far sa, at Nils Johnsen Hængsle og bonden paa Frog hadde fortalt flere ganger med troværdighet den ovenfortalte tildragelse om nissen paa Frog.

S. SIMENSEN.

F O L K E M I N D E R.

Det er ældre tiders sagn, sange, eventyr m. m. som har levet i folketroen og paa folkemunde ned gjennom tiderne. Folkemindedeforskningen er blit en hel videnskap. Og under navnet folketro omfattes alle slags forestillinger om naturens høiere makter — trylleformler og handlinger som er overlevert fra fædrene.

Troen paa at naturen er rik paa mystiske væsener saasom huldrer, haugfolk, nisser, draug o. s. v. skriver sig helt fra asatroens dage.

Den folklore videnskap har her i Norden hat en række verdenskjendte dyrkere: Svend Grundtvig, Axel Olrik og Feilberg, Sophus Bugge, Moltke Moe, J. Moe, Asbjørnsen, Hytten Cavellius, Lundell og von Sydow.

I alle vore bygdelag lever det gamle sagn og gammel folketro — og fortællinger om personer som har kunnet mere end sit fadervor.

De store skogstrækninger her paa Ringerike har været befolket av overnaturlige væsener. Derom gir eventyrene besked.

Og inde paa Krokkskogen levde i sin tid et folkefaerd, som ikke var aa spøke med: finnerne. Somme av dem „kunde“ mere end andre folk.

Som f. eks. Henrik Larsen. Han fik fugl til „aa sitte i træ“ og dyr til aa „staa“. — Han stod i forbund med hemmelige makter. En gang han sat og pusset børsen kom en tiur og satte sig paa laavetaket. „Bi du litt“, sa Henrik og ladde den nakne børsespipe. Konen hans tændte ladningen og tiuren maatte i bakken.

Eller Kirsti Buraas. Hun ættet fra finnerne og var

ualmindelig sterk. Engang hun og nogen andre hadde været ved Bærums kirke sat de og hvilte paa hjemmeveien. „Naa ska de se kjærring som kan røyke!“ — dermed tændte hun pipen, — tok et par drag — og hele dalen blev fuld av røyk.

Som enke la hun sin elsk paa enkemanden Anders Fjuldslud-Kleiva og fik ham „forgjort“. — Hun sendte nemlig Knut Isi til Anders som giftemand og lot ham ta brændevin med — og dette maatte han ikke spare paa. Anders vilde ikke høre tale om nogen gifting, men Kirstis brændevin „forgjorde“ ham. K'rsti Buraas døde i 1850.

* * *

Saa sent som efter 1914 levde der nogen i Hole — om hvem det fuldt og fast blev paastaat at de kunne

helbrede for „mosotta“ ved hjælp av uldtraad, som blev bundet omkring knæleddene. — Til dette blev der saa „læst“ nogle formularer.

Forøvrig skulde gulspettfjær hat paa brændevin kurerer baade for „mosot“ og gulshot.

* * *

Paa Flaksætra skal der langtfra være trygt, sies der. Det er nok huldra som av og til er ute. Man paastaar aa ha hørt hende ogsaa i den senere tid.

* * *

Gamle Jørn Bakken blev sint hvis nogen plystret, naar de var sent ute i skogen. „Ti stil, her er nok av dom som er løse allikevel!“

G. T.

NORDERHOV UNGDOMSLAG I 25 ÅR.

ET LITE OVERSYN.

Norderhov Ungdomslag er en av spirene fra den store „grotida“ for ungdomssaki her på Ringerike omkring siste hundreårsskiftet. Den som særlig tok initiativet i Norderhov, var frk. Thora Færden. Hu fekk flere interessert, og i januar 1899 vart det kunngjort møte den 29. s. md. for å få istand ungdomslag. Dette møtet valgte en komite til å arbe ut forslag til love, og den 12. februar hadde Norderhov ungdomslag „konstituerende møte“. Det første styret var:

Lærer Ertesvåg (formann), frk. Thora Færden (varaformann), frk. Agnes Feragen (sekretær), agronom Svend Enger (kasserer), frk. Erika Tandberg og gårdbruker Erling Kullerud.

Laget begyndte svært godt. Alt på første møtet kom 50-60, som vart medlemmer, og talet voks til over 130 i slutten av året. Der var begeistring over laget, og medlemstalet voks til mellom 150 og 200 i 1901. I mars 1900 fekk det handskrivi blad, „Njord“, som gjenom alle år har følgt med i op- og nedgang ettersom lagnaden har vøri for laget. Nå har ungdomslaget ei oppgangsperiode, som vi håper må vara „til Dovre faller“. Medlemstalet på 25 års dagen var omtrent 110. Laget har fra 1901 til 1919 stått i Buskerud krets av N. K. U. F. Seia 1920 er det med i Ringerikes Ungdomslag.

A r b e i d e t i l a g e t .

Det vanlege lagsarbeidet har naturligvis gått ut på å skaffe underholdning på møter og fester. Av foredrag er der holdt bortimot 200. Det er synt fram omtrent 20 skuespel. I frk. Færdens tid var det ofte tablaer, bl. a. med motiv fra nor-

ske folkeviser. Laget har hatt hommusikkorps i mange år, og det lever enn. Et sangkor har „fristet tilværelsen“ til forskjellige tider; enkelte ganger har det likesom nådd fram til å være virkelig godt. Non år hadde laget ogsaa en gymnastiktropp.

Mange gilde møter og fester har ungdomslaget hatt, men mest glans var det visstnok over 17de mai-festene, særlig i 10-året omkring 1905. Da var det gjerne folkefest enten på Tandbergmoen, på Stavhella (kjendt for det vakre utsynet), eller på gymnastikksalen (Kirkeskolen); fanetog, taler, sang, musikk, skuespel, fyrverkeri; veldig tilslutning og ypperlig stemning, — den beste lønn for dem som hadde alt slitet med arrangementet. — På en stor fest 29. mars 1916 (200-års fest til minne om svenskeslaget på Norderhov 1716) vart bl. a. „Norderhovsangen“ av Aug. Steinhamar fremført. Videre skal her bare bli nevnt reformasjonsfest 1917, ei stor stemne for R. U. L. og „Ø. R.“ på Tandbergmoen 1922, og endelig 25 års fest for eldre og yngre medlemmer i februar iår (1924).

Av de mange særlige arbeidsformål nevnes bare noen få: I 1902 var ungdomslaget med og fekk istand „Norderhov sykepleieforening“. Samme året rådde laget seg den vakre fanen sin, og i 1904 vart et lite bibliotek åpna for medlemmer. Videre var ungdomslaget med om å reise bautasteinen over Jørgen Moe og kand. Færden. Et byggefond på noen tusen kroner er samlet; eige hus har laget ennå itte, på grunn av at det hittil har vøre uråd å få høveleg tomt. Men tanken er itte oppgitt, og engong blir den nok realisert i Norderhov og.

Gaardbruker Knut Blaaflat og Martin Lunds ad har gjennom mange aar staat trofas fanevakt for ungdommens interesser.

Lærer Lars Larsen, hvis billede vi brakte ifjor, trykkes ikke netop av aarenes vegt. Men da han forlængst har gjennomgaat sin rekruttjeneste med al honnør bør han ogsaa indlemmes i „den gamle garde“.

Vi savner desværre billede av hans medarbeider, Johan Rasmussen. En saa energisk

Gaardbruker Knut Blaaflat.

og traust kar maa ikke glemmes. Han har gjort lagsarbeide i mange aar.

Av kvinder bør Maren Fransrud og Nikoline Klemmetstad erindres. Den sidste har gjentagne ganger været medlem av Hole herredsstyre.

Blandt de ældste veteraner nævner vi tilsidst Elise og Andreas Vadrette. Har begge staat i aktiv tjeneste i 17 aar. Disse to er lagets „mor“ og „far“. Elise Vadrette har i alle disse mange aar styrt kjøkkendepartementet mens Vadrette selv gaar som far sjøl inde i stua

og sætter skik paa sit hus. De er begge ivrige og interesserte tilhørere under foredrag og an-

Gaardbruker Martin Lundstad.

den underholdning. „Her paa Sollys her je lært meget godt“, sa engang Vadrette. —

Elise og Andreas Vadrette.

Vi sier: Held den ungdom som har saa mange interesserte ældre inden sin midte! — —

G. T.

Lokalet „Sollys“.

O k t o b e r.

Jeg sitter og ser paa de høst-øde marker ...

... hører rasl av faldende løv ...

Og det hulker ... det hulker i skogen ...

Med haand under kind

i vemot jeg mindes hin maidag

det sprang av svulmende knoppers svøp

med maigrønt smil mot solen! ...

Dengang var det sang i skogen

og elskovslek i skjul av det nyfødte ...

Oktober, sangen er død!

Hvordan det er med elskoven vet jeg ikke ...

Maaske den ogsaa er død. ...

* * *

Jeg gaar min vanlige kveldstur ...

Jeg er glad i den time

naar tasmørket falder

og tusende stjerner tændes! ...

Mot syd staar en mørk truende banke.

Nærmere kommer den. ...

J dens følge de susende, hvinende vinde

da alt veires hen,

mens et slør av graaligt intet

vil skjule jordens sovende ansikt.

Oktober!

Som jeg mindes maidagens smil

vil jeg ogsaa mindes dig.

Du kvalte sommerens liv

i isnende fauntak

lot det aande ut i en heklisk glød ...

Oktober! ...

De navnløse farvers maaned,

Juunanveiten,

I D E N S Ø T E S O M M E R.

AV GUNNAR TVEITEN.

Jeg bodde en sommer i det sagn- og sagarike Eidsvold og levde høyt og kostelegt paa store minder:

Eidsiva — Henrik og Camilla — Riksbygningen — Christian Fredrik. Jo, jo. —

Men ingen skal sætte sit lys under en skjæppe — og ingen maa tro, at vi — som levte under tak sammen hin sommer betraktet os som smaa og mindeløse. Vi kunde nok lage sammen en sommerkomedie. Kom ikke der! — —

Gaarden jeg bodde paa var beliggende paa en flate ovenover den lille smale Andeelv, som smøk sig stiltferdig frem mellom bjerk- og vierkrat.

Ret imot i nordvest lyste Riksbygningen i sin kronrike park.

Manden jeg bodde hos hette Lars — hans unge kone Kristine — to greie og likefremme navn — og to greie og likefremme mennesker begge. — — Vi var nogenlunde jevnaldrende og kom meget godt utav det med hverandre. — —

Lars hadde et par meget gamle forældre, — som bodde i en mindre bygning til venstre for det store tun. Her hadde ogsaa tjenstepiken sit kammer.

Paa baksiden av begge disse bygninger strakte sig en stor have med tæt granhekk omkring. Her i haven sat jeg om eftermiddagene og skrev og læste naar det blev mig forvarmt paa den store solrike sal ovenpaa. — —

I sine fristunder kom Lars ofte ind til mig for aa prate litt og han undret sig svarlig over alt det jeg hadde aa skrive. —

Hvad jeg skrev?

Jo, jeg forklarte ham det. Jeg skjulte intet. Det jeg nu skrev paa var komedier. — —

Jeg agter mig til aa være dikter — stor dikter. Nobelprisvinder — guld, ære, berømmelse.

Stor mand blandt store mænd! Skam skulde spare umaken, naar en kunde faa kjøpt billig blæk og papir hos kræmmeren! — —

Lars hørte med age derpaa og tænkte vel med sig selv, at det var mye til kar han hadde faat i kost og pleie. —

Men fru Kristine tok det paa en anden maate. Jeg hadde hende mistænkt for aa rote i mine manuskripter, naar jeg var fraværende.

Hun var — kvind. — —

Den gamle mand, Lars's far, trenger noen ord for sig selv. Først og fremst fordi han var en interessant mand og dernæst fordi han blev en av hovedaktørerne i min lille spinkle fireakts sommerkomedie — den eneste jeg fuldførte i Eidsvold.

Javel. Den gamle var omkring de 80. En stor og sterkbygget mand med et skarpskaaret markeret ansikt omrammet av hvitt kindskjæg og hvite tynde lokker. —

Han var en retlinjet mand, hvis karakter var formet i den gamle skole, hvor alt skulde foregaa med præcission: Tidlig op og tidlig i seng — alt arbeide utføres godt og nøiagtig — det var hans princip. Og hjælpe den, som syndet mot

gamlels ønsker og bud, da blev det torden og lyn saa det hørtes længe derefter! —

Forøvrig var han en grei og koselig mand. Vi snakket meget sammen og han hadde meget aa fortælle om gamle dager. Ikke mindst om Henrik Wergeland, hvem han personlig hadde kjendt. Ja, om Wergeland sa han ofte, at det kunde ha hlit en stor mand, om han hadde faat leve. —

Jeg var bestandig enig. —

Ja slik var den gamle mand — men slik var ikke hans kone. Hun var hverken torden eller lyn. Flegmatisk og stille gik hun og puslet og passet sine gjæs og var godvenner med alle, selv med den mandvonde gasse, som var os andre til plage og fortræd. — —

Der var nok en menneske, som jeg maa nævne. Det var jenten.

Hvad var det nu hun het? Ane, — Maren — Gunda? Nei sandelig om jeg husker det! — Maa-ske var det Bolette. Hun kunde se ut til aa hete no slikt....

Sure mennesker er fæle — men sure jenter er eudda værre. Og denne Boletta — nei make til septembecitron! — —

Jeg snakket vist ikke syv og tretti ord til hende alle de maaneder jeg var der.

Var jeg ute og promenerte — og hun blev mig var saa hun lumsk paa mig. Opriktig talt lærte jeg mig til det samme. — —

Men ingen maa være saa naiv og tro, — at der var noget nedfor med hendes lille hjerte. Nei, saalangt derifra! — — Hendes hjerte var derimot fuldt av sommer. —

Hendes sommerfyrd var et mandfolk — en gut i busserul og bukser. — To ganger om uken var han den søte sommer for Bolettes hjerte. —

Jeg vil ikke skjæmme min pen og skrive noget nedsættende om donna Bolettes utkaarede. Hadde han bare ikke været saa lovlig lang fra hoftene og ned til marken — eller hat denne stutte overkrop med de naraktig lange armer, som hang og slang og slog tarabomdea omkring smallæggene. — —

En moderne trestregspringer — javel — men jeg hadde aldrig den ære aa hilse paa ham.

En pike, som gaar og har sommer i sit hjerte, og en gut — som ogsaa gaar og har sommer i sit, — vil gjerne sitte og snakke under en bjerk eller et piletræ. Men se disse to kunde ikke møtes hverken under bjerk eller pil.

For aa komme ind paa sit kammer maatte hun gjennom de gamles soveværelse og hjelpe sig, om hun var kommen for sent! Da vilde gamle Hans vaakne og holde en konfirmasjon! —

Men kunde hun ikke komme ut kunde trestregspringeren komme ind gjennom det aapne vindu. — —

Jeg saa ham gaa den vei flere ganger.

Baade Lars og hans kone var vel vitende herom og var alt andet end glad i denne trafik. — „Naa lossen gaar det forøvrig med Nobel-

prispræmien — har du snart komedien færdig?" — spurte Lars.

Jeg lot liam vite at det gik skitt — det var bare aa sitte aa slite ut staalpenner til ingen verdens nytte.

Nei, det gik nok ikke an aa komme til Eidsvold og indbilde sig aa være en diktende mand!

Saa var det en lørdagskveld jeg sat nede i haven. Den sure gik netop til fjøset med et par bøtter. — Jeg kom med det samme til aa se paa hendes vindu. —

— Da — i et eneste nu — springer komedien lys levende frem av min skapertanke! — — Fuldt lærdig i 4 akter, uten at der er sat pen paa papir.

Det kan man si var et makeløst held! — — Jeg blev saa glad, at jeg maatte op og gaa. Borte i gaasedammen kvak frosken og elsket paa sin maate. — —

Ogsaa den lot mig forstaa, at der var sommer. — —

I hækken fløitet rødstrupen — paa en fjern grantop sat maaltrosten og skolet sin stemme. Den søte sommer!

Om bare Lars snart vilde komme.

—Jeg trang ham nu. — —

Og Lars kom om litt. —

— „Naa — det var svært saa glad du er?“

— „Ja, naa er jeg glad — for naa er komedien færdig — hele fire akter“.

Lars blev meget interessert og vilde jeg skulde læse den ikveld.

Umulig aa læse, det som ikke er skrevet. Den maa spilles. Og den skal bli spilt i denne nat. Du og jeg spiller hovedrollerne i først akt. I de to næste akter er vi bare publikummer, som sitter og ser paa. Og naar teppet falder vil den aldrig bli spilt mere. Verden vil aldrig faa se kunstverket. — — Det vil leve og dø i denne korte sommernat — slik er det planlagt.

„?“ —

„Ja, du ser paa mig. Si mig, du har et spikerbor og en sterk spiker?“

„Spikerbor og spiker? — hm — javel“.

— „Gaa etter det med engang — naa gaar den sure til fjøset med melkekopperne“ — — Om litt kom Lars igjen med det forlangte — — og hans ansikt var et stort spørsmålstegn.

Jeg tok ham med bort til kammersvinduet.

„Ikveld er det lørdagskvelden — og frieren vil komme. Han maa ind og ut her. — Ta naa boret og sæt et hul i vandbrettet — akkurat der og saa passe dypt at spikeren stikker en halv tomme op og stænger vinduet. I beleilig tid sitter vi saa og venter bak hækken til mester Langbein har bykset sig ind. Saa forstaa du nok hvad vi skal gjøre etterpaa.“

Dette er første akt.

Anden akt foregaar bak teppet — det vil si derinde. Det er en taus akt. Vi sitter som to pene publikker bak hækken i stille venten.

Det tør bli en lang og kjedelig akt — men det faar ikke hjelpe. —

Tredje og fjerde akt begynner paa baksiden av natten. Teppet (gardinet) gaar op. Hr. Langbein staar foran rampen, løfter varsomt hempene

av, trykker paa — nei vinduet gaar ikke op. Nok et tryk — og han vender sit befippede aasyn mot sengen. I næste nu staar primadonna ved hans side. — — De ser begge med undring paa vinduet og kan intet mistænkelig opdage. De hvisker noget og hun forsvinder i retning av sengen, mens han med skoen under armen vaager den sidste og dristigste utvei, idet han stille nærmer sig døren til de gamle. — — Bak denne og ute paa tunet vil fjerde akt foregaa. — Og kjender jeg din far ret vil det ikke bli nogen stum akt“. Lars hørte efter med levende interesse.

„Ja det skal bli no for far, du stor verden!“

Og han tok til aa bore, saa flisene sprutet — og snart var hullet færdig. Spikeren passet — alt var beredt. Etterpaa tok vi en fortjent hvil ved bordet inde i lysthuset. —

Kristine kommer ned til os med sin lille pode paa armen.

— Hun vilde høre hvad det var herrerne var saa muntre for?..

Lars fortalte om den nye komedie, som skulde utkomme og opføres paa sommernattens scene. Og han markerte de rollehavende. — —

„Hui — ja men gamle far da!“ — det var som hun gruet sig. — —

„Far — Du faar saamen ikke være ræd — han vil ikke falde ut av replikene!“

Kristine saa nøttebrunt paa os og smilte:

— „Ja, var det ikke for denne skrikerungen min — saa sandelig vilde jeg ha været med“.

Den gode snille fru Kristine — hun var bare 27 aar — og næret ingen uvilje mot aa ha været paa en lek i sommernatten.

— — Den søte sommer. — —

Solen er forlængst nede. Sommernattens slør svømmer silkeblødt over den sovende bygd.

Den citronsure er paa sit kammers. — Gamlefolkene sover forlængst.

Mens ute bak hækken sitter de to første akts aktører. —

„Se der!“ — Jeg peker i retning av Riksbygningen. — —

Jo, der kom han sjøl — — i buksér og busserul. Langarmene slang og slog, slang og slog. —

„Tararabomdea — tararabomdea!“

I den søte sommer. — —

Kort efter bykset han ind gjennom det aapne vindu — og lukket det efter sig.

„Ja, naa er det din tur, Lars — fram med spikeren“, sa jeg, da en stund var gaat.

— „Nei, du faar gaa“.

„Nei — du skal krabbe. Husk at du eier baade huset og spikeren, det tunge ansvar hviler paa dine skuldre. Fremad marsch — paa alle fire!“

Lars krabbet frem — og i næste nu stod spikeren i sit trauste vakthul. — —

Senere sat vi da og var to pene publikker, røkte vore piper og smaahvisket. Anden akt blev som beregnet baade taus og lang. De to publikker gapte og var paa vei til aa ta en lur. — Men omsider fik den da en ende. — —

Teppet gaar atter op. Tredje akt er kort og spændende. Først triner Langbein frem foran ram-

pen og da han forgjæves har prøvet vinduet kommer Primadonna. Der er meget talende minespil og mistænksomme øiekast utover haven.

Derpaa gaar hun tilsengs og han lister sig lydløst hen mot den farlige dør. —

Varsomt — aa saa varsomt aapner han den.

Men au! den knirker og gaapen vaakner.

Det er vel denne fillejenta som maa ut et ærind! — han skubber sig morgenrusen. —

Men — saa opdager han at det er en anden skabelon.

— „Haa i helsiken er du for en skindvæng! Vent litt!“ — —

Hurtig som en tanke er gamlen fremme paa scenen i det aller letteste teaterkostume. — — Det bærer gjennom utgangsdøren. Replikerne knittrer og lyner. Men hans medspillende har ikke i sinde aa vente. Han setter nordover i rasende

galop — og armene faar denne gang ikke tid til noget tararabomdea!

Gamlen staar igjen og truer med knyttede næver.

Det lille korte hvite sommernatsplag er i skjælvende bevægelse og røper at replikkerne kommer fra hjertet. —

Derpaa gaar han mot døren, idet han mumler:

„Hossen i helsiken er slikt spetakel kommen ind.“

Men det sidste som saas før døren luktes, var skjortens splitflag som blafret i morgenbrisen. —

Saa faldt tæppet.

Juulandvinter,

B A N D - M A R T R A N D I N E.

(EFTER MARIE ØDERAAS MEDDELELSE).

I nærheten av mit hjem bodde for mange aar siden en gammel jente, Randine, hette hun. Best kjendt under navnet Band-Mart Randine fordi hendes mor, som hette Marte, ernæret sig ved at væve bendler og baand — —

Det var et litet og fattig hjem og foruten Randine var der to brødre, som kom meget tidlig ut i verden. Det var et par haardføre gutter. De akte „skoskred“ paa glatisen foruten baade sko og strømper. Men Randine var svakelig av sig — pukkelrygget og meget liten.

Da moren døde fortsatte Randine med aa væve bendler og baand og bodde ganske alene i den lille stuen. Den var skral med daarlige vægger — trækfuld og kald.

Stuens eneste vindu var ogsaa skralt, men „Gud være lov aa tak det vender jo like mot solvæggen“, sa Randine. Dette „Gud være lov og tak“ som hun saa ofte brukte aa si var i Randines mund ingen syndig og letsindig uvane, men var langt mere uttrykk for hendes religiøse følelser.

Hun læste ofte i sin bibel skjønt hendes læsefærdighet var saare liten. Det var saaledes rent lattervækkende aa høre hende læse høit. —

Hun var ømtaalig og nærtagende — vistnok en følge av hendes vantørhet — men sjelden barnegod — og nabolagets barn besøkte hende ofte. Og det var ikke aa undres over — for Randine var en sand gulldrube — hvad eventyr og huldrehistorier angaar. — —

Aa komme ind i hendes stue i tussemørket var som aa komme ind i et eventyrland, hvor det vrimlet av prinser og prinsesser.

Men stakkars Randine — eftersom aarene gik blev hun til sine tider tungsindig og led av vrangforestillinger. Saaledes mente hun at naboerne hadde et ondt øie til hende, beskyldte hende for tyveri o. s. v.

Engang hadde hun endog „beskikket sit hus“ og sat og ventet paa skyssen som skulde føre hende til tukthuset. Det vil si: hun hadde ryddet op og ordnet alt, lagt aviser paa sengeteppe for at det skulde være beskyttet for støv. Den tomme vævstol stod borthjemt i stuens mørkeste krok.

Da hun senere fik høre, at der var nævnt noget om fattigunderstøttelse til hende — følte hun sig stødt: hun vilde greie sig selv.

Den sidste vinter hun var i sit gamle hjem blev der dog kjørt til hende et par lass ved. Men Randine lot som hun ikke saa den, skjønt det i virkeligheten nu var saa trangt for hende at hun brændte gammelt husgeraad.

Snart efter la man merke til at Randine hadde været borte i flere dager. Nu, man var ikke saa forbauset herover — for det var hendes skik aa ta ut naar hun hadde noget haandarbeide færdig. Men dagene blev til uker denne gang — og Randine kom ikke tilbake! — —

Ukene blev til maaneder — og maanederne blev til aar — og stuen hendes stod like tom. Hun var og blev borte.

Huset stod urørt i 7 aar. Saa fik det ikke staa længer. Grundeieren lot det rive — — og nu var hvert spor av Band-Mart Randine forsvundet! Taltes der en sjelden gang om hende var man enig om at hun var blitt syk og var død et eller andet sted.

Men hvad hændte saa: 22 aar efter hun forsvandt fra sin hjembygd kom hun like saa uventet tilbake. Og merkelig nok, hun gik like til fattiggården og bad om aa faa være der.

Jeg talte engang med hende efter hendes hjemkomst — og den 82-aarige gamle var forbausende kjæk. Jeg spurte hvor hun hadde været i alle disse aar. Jo hun hadde vandret omkring og opholdt livet ved aa strikke strømper og vaatter som hun hadde solgt, og ellers hadde folk været snille mot hende. Et helt aar hadde hun opholdt sig i en kystby nordpaa — men

saa blev hun betydet at hun maatte reise — for ikke at faa hjemstavnret der!

Tænk at du skulde komme tilbake?

„Ja“, sa hun alvorlig og stille, „det hadde jeg aldrig tænkt, da jeg drog avsted; men det er Herrens vilje“ — og saa slog hun hænderne sammen med det gamle uttryk, som jeg kjendte saa godt: „Gud ske lov og tak jeg har det saa godt nu“. — „Er du ikke paa fattiggassen naa da?“ — „Jeg er ikke paa fattiggassen, nei“, sa hun barnslig, „jeg er paa fattighjemmet og det er den bedste plass for en gammel krok som mig!“ — —

MUSEUM FOR RINGERIKE.

Hallingdal har allerede i en lengere årrekke hatt sitt eget museum på Nes. Tandberg som eier Arnegård, på hvis grund de ligger, gav tomt, og fru Ingeborg Rudningen gav både en samling gamle saker og penger til. Senere har landbruksdirektør Tandberg skjenket museet en stor ny bygning.

Valdres har nylig fått sitt museum på Fagernes, og dette har allerede en meget verdifull samling.

Hadeland har i omkring 10 år hatt sitt museum, og dette er vokset op til en samling som der står respekt av. Katalogen hadde i 1922 ikke mindre enn 1478 numre. Samlingen rummes i de mange gamle bygninger, som er ført dit fra gårdene Grinåker, Skute, Veienbråten, Molstadkvern og Enger. Dette museum har også en omfram vakker beliggenhet på Halvdanshaugen og like ved den eldgamle Tingelstad kirke, som også er innlemmet i museet og som naurligvis er dets største klenodie.

Ringerike har intet museum. De gammeldagse hus på gårder og plasser høvde ikke lenger til nutidens leveskikk, derfor blev mange av dem ophugget til ved, eller de blev nedrevne for at endel av materialene kunde bli brukt til opførelse av nye hus. En mengde gamle ting, møbler og redskaper, er opbrent eller kastet vekk. Verdifulle mindre gjenstande blev solgt til opkjøpere for billig pris og finnes kanskje nu i „Nordiska museet“ i Stockholm eller i bedste fall i våre egne storby-samlinger, hvor ringerikinger godtsom aldrig ser dem.

Besøk et av de museerne jeg har nevnt, gå i de stueene hvor de foregående slekter vandret, se deres verktoji, redskaper, klær, — det er som vi besøker folk i oldefars tid eller lenger tilbake. Vi lærer mere enn nogen bok kan gi, — „slekt skal lære av slekt“ — og vi vil kanskje kjenne noget av ånden i verset:

„Lat os inkje forfederne gløyma
under alt som me venda og snu!
For dei gav oss en arv til å gøyma,
ham er større enn mange vil tru!“

De store Ringeriksbygder må få sitt museum! Denne tanke hadde nok ulmet hos mange. Rektor Hammer, Hønefoss, tok den for alvor op for et par år siden, og under hans ledelse av arbeidet for saken er den nu kommet så godt på vei, at Ringerikes museum forhåpentlig snart tør være en virkelighet. De interessertes tali er sikkert i vekst. Ikke få museumsgjenstande er allerede innkommet, men inntil videre må de gjemmes på et loft. Flere ting har man fått løfte om. Det har heldigvis også vist sig, at der — trods all hårdhendt medfart — ennu finnes svært meget av museumsverdige ting over Ringeriksbygderne, likesom der heller ikke er mangel på hus som vilde gjøre museet ære. — Men når vi hugser på, at det nye Valdres-museet begyndte med en tomt på 18 mål jord, og at Hadelands-museets grund er ennu meget større, så vil vi skjønne, at det ikke er ganske lett å komme iveri „på bedste og billigste måte“.

E. VIKER.

G O D T H U M Ø R
hadde mange av gamle-karene på Ringerike, og med det feide de bort megen surhet.

For en halvhundre år siden arbeidet Sindre på en gård i ytre Soknedalen. Det var i skarpeste slåttonnen og langt borte i nogen bakker. „Mor sjøl“ kom med eftasverd til folka sine. Hun hadde nok ord for å være meget sparsom med smørret på maten. Nå, de kom igang med spisingen og prat og morro. Men han Sindre blev mere og mere stur og alvorlig. Hvad var det nu for noe? „Å nei, slik som jeg dømmes på synet“, sa han. „Ilgår såg je a mor tvert igjennom osteskiva, og idag ser jeg itte smør på brødet“.

E. V.

P A U L P U T T E N.

Paul Putten var veiviser for den norske hæravdeling som om natten 28. mars 1716 anfaldt de svenske dragoner paa Norderhov prestegaard.

Paul fik under bataljen svære saar, faldt av hesten — men svang sig op igjen og deltok til slagets slut. — Han bodde senere paa en plads under gaarden Klekken, ernærte sig som skomaker og døde her 1763, 88 aar gammel.

17. mai 1845 reiste hans sambygdingen ham en mindesten paa det sted, hvor han hadde bodd.

Ved avsløringen blev følgende av Jørgen Moe forfattede sang avsungen:

(Trykt i „Ringerikes Ugeblad“ for 22. mars 1845.)

Den sang tør maaske mange aldrig ha hørt:

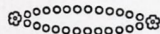
Han var dragon som hver mand ved
og uden port d' Epée hans klinge;
men staalsat saa den kunde bringe
en lyd av hugget til os ned.

Den brune næve som den førte
kun skoen syet, ploegen kjørte;
men klart og kraftigt hugget klang,
og lød i dalens sagn og sang.

Da baalet steg med blodrødt skin
i nattens mulm ved pretestuen:
For kamp og daad de kastet luen
da allerførst i Povels sind
han frygtet ikke Midnatsheien;
han kjendte hver en staur ved veien.
Det gik i trav mod nord, mod nord —
i spidsen han og Hovlands Thor!

Og dalens gamle bonde ved
at Paul var med ei blot til slaget,
at hvasset under vaabenbraget
og dybest pust hans klinge bed.
At han var slet og ret i talen
og ei til festen bord i salen
blev agtet værd at kaldes med
det ogsaa dalens bonde ved.

Men netop hæderstegnets savn
har bundet ham til slægtens minde:
I dalens munde skal han finde
herolder for sit simple navn. — —
Paa tomten av hans lave hytte
skal denne sten det tro beskytte
og sagnet henge der sin krans, —
der aldrig taber duft og glans. —

HØNEFOSS OG OPLANDS PRIVATBANK.

Indbetalt Aktiekapital og oplagte Fonds . . . . Kr. 5,450,000.00

Forvaltningskapital . . . . . „ 30,000,000.00

Indskud mottages: $5\frac{1}{2}$ % paa 6 Maaneders Opsigelse.
5 % „ Sparebankvilkaar.

Diskonterer gode Laanepapirer. Besørger Inkasso.

Bokser utleies i vort Sikkerhetshvælv.

Ringerikes Sparebank, Hønefoss

Oprettet 1883

Stedets ældste Bank

Mottar Indskud og utfører alle alm. Bankforretninger.

Checks utstedes paa Ind- og Utland.

Sikkerhetshvælv.

RINGERIKES KOOP. SELSKAP

er forbrukernes egen forretning.

Enhver god økonom kjøper alltid

sit forbruk av mat og klær i

— — sin egen forretning. — —

Telefon Pvd. 1 nr. 128

„ „ 2 „ 90

Kristiania—Hønefoss

Automobilrute.

Personrute — 2 gange daglig forbindelse — Lasterute, Bestillingssteder — Hønefoss: Grand hotel — Vik: Kjøbm. Arnesen — Sundvolden hotel. — Nes: Kjøbm. Berget. — Solihøgda hotel.

Ingeniør M. O. Schøyens Bilcentraler A/s

Kristiania. Chr. 4des gt. 4. Telf. 16150 - 11084 - 35023. Telegr.adr.: „Bilcentralen“.

Utkommer:

Kaare Kjølstad:

Gærne-Jens

og

andre fortællinger

Pris kr. 2.00.

J. Steenberg & Co. Boktrykkeri A/s

Raadhusgaten 18.

D r a m m e n.

Telefon 53.

Alle slags tryksaker utføres:

**Tidsskrifter, Bygdehistorier, Brochurer,
Illustrerte Verker, Julehefter m. m.**

1875